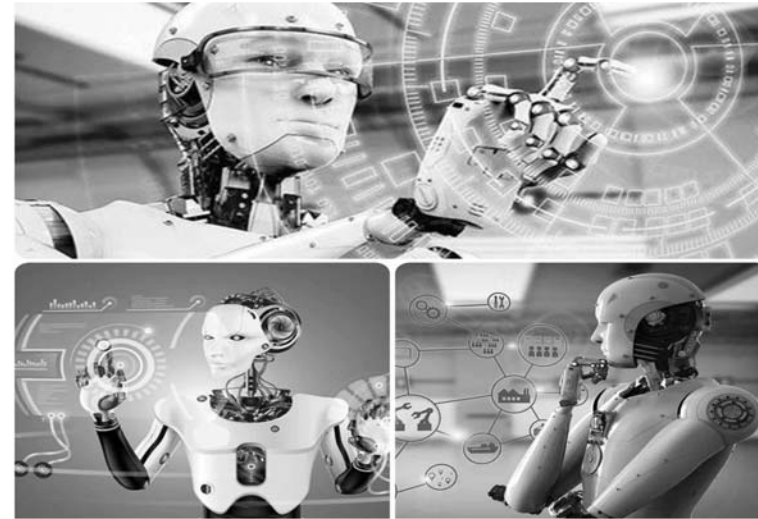

Sİ insan zəkasına qarşı: gələcək kimin olacaq?

Süni intellektin insanlara və müəssisələrə iş yerləri və məşğulluq üçün böyük transformasiya yaşadacağı ilə bağlı proqnozları hamımız oxumuşuq, az-çox məlumatlıyıq, amma bu prosesin necə olacağını tam olaraq bilmirik. Pessimist proqnozlar potensial kütləvi işsizliyin yaranacağını və dolayısı ilə bunun cəmiyyətin çökməsinə səbəb olacağı barədə xəbərdarlıq edirlər. Optimistlər isə bizi daha məhsuldar edəcək yeni bir iş dövrünün gələcəyini proqnozlaşdırırlar.

Ümumi mənzərə barədə bəzi proqnozlar var. Dünya İqtisadi Forumunun (WEF) proqnozlarından biri, süni intellektin 92 milyon iş yerini ləğv edəcəyi və 170 milyon yeni, fərqli imkanlar yaradacağı iddiasındadır. İlk baxışda bu həttə əla bir proqnoz təsiri bağışlayır. Amma əgər 30 ildir artıq yox olmaq üzrə olan işlərdən birində işləyirsinizsə və yeni işlərdən heç biri barədə bacarığınız yoxdursa, nə edəcəksiniz?

Bu gün iş yerlərinin süni intellekt tərəfindən ələ keçirildiyini, insanların getdikcə daha çox iş itirməsi ilə bağlı xəbərləri dünya mediasından oxuyuruq. İnsanlar özlərinin əvəzolunmaz olduqları barədə inanclarına artıq şübhə ilə yanaşırlar. Sİ bizi hə-

qiqəten əvəz edə biləcəkmik? Əgər süni intellekt həqiqəten yeni iş yerləri yaradırsa, biz o işlərdən birini icra edə biləcəyikmi?

İnsanların süni intellekt səbəbindən işlərini itirdiyinə şahid olmaq üçün uzağa baxmağa ehtiyac yoxdur. Son zamanlar Microsoft-un proqram mühəndisləri, marketing mütəxəssisləri, məhsul menecerləri, hüquqşünaslar və tədqiqatçılar da daxil olmaqla 6000 iş yerini itixisar etməsi barədə bir çoxumuz məlumatlıyıq. Bu işlər artıq süni intellekt tərəfindən görülür. Daha sonra dünyanın ən böyük texnologiya şirkətlərindən biri International Business

Machines Corporation (IBM) əsasən İnsan Resursları işçiləri olan 8000 işçini işdən azad edəcəyini və onların bir çox funksiyalarının da Sİ vasitəsilə avtomatlaşdırıldığını təsdiqlədi. 2023-cü ildən başlayan itxisarlar nəticəsində Google-da 10.000, Salesforce-da 700 iş yeri itxisar edildi. Bəzi şirkətlər, məsələn, Banqalordakı e-ticarət şirkəti Dukaan-ın baş direktoru, süni intellekt 85% daha səmərəli olduğuna görə bütün müştəri ilə kontakt komandasını işdən çıxardı. Texnologiya və proqram təminatı mühəndisliyi dünyasından kənarda, mediada da ciddi itxisarlar gedir. Media kapitanları hesab edir ki, Sİ

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

ilə daha uğurlu iş görmək mümkündür.

Texnologiya sektorunda baş verən işdən çıxarmaları analiz edən onlayn platforma olan Trueup Tech Layoff Tracker-in hesablamalarına görə indiyə qədər 77.000-dən çox insan Sİ səbəbindən işsiz qalıb. Bu gündə orta hesabla 495 nəfərin işsiz qalması deməkdir. Aparılan canlı sorğular nəticəsində insanların 14 faizi işini avtomatlaşdırılmış sistemə görə itirdiyini deyib. Maraqlıdır ki, bunlar mütləq texnologiya işləri deyil. WEF-in hesabatına görə, süni intellekt çatdırılma xidməti, tikinti, kənd təsərrüfatı, qida emalı və tibb bacısı sahələrində bum yaradacaq, çünki insanlar süni intellektin hələ potensialının yetmədiyini sahələrdə işləməyə üz tuturlar.

Süni intellektin məşğulluğa təsiri hələ ki qorxulacaq həddə deyil. Proses başlasa da hələ erkən mərhələdədir. Süni intellekt və avtomatlaş-

dırmanın işləri öz əlinə cəmlədiyi bir gələcək hələ yaxın deyil. Bu proses boyunca insanlar süni intellekt dövründə də dəyərli qalmaq üçün lazım olacaq bacarıqlara yiyələnməlidir. Bu peşələr liderlik, ünsiyyət, komanda işi, qayğıkeşlik kimi insan mərkəzli bacarıqlardır. Müəssisələr üçün bu, həm insanları süni intellektlə əvəz etmək yerinə onların iş əmsalını yüksəldən süni intellekt sistemləri ilə işləməyə sövq etmək deməkdir. Beləcə həm insan mərkəzli sistem fəaliyyət göstərmiş olur, həm də texnologiyə yeniliklərdən faydalanaraq iş keyfiyyəti artır. Doğrudur, gələcək süni intellektin, texnologiyə inqilabların, transformasiya olan iş dünyasının, lakin unitmaq lazım deyil ki, insansız, ünsiyyətsiz cəmiyyət də mümkün deyil. Axı iş yerləri, kollektivlər, ünsiyyət həm də sosiallaşmanın əsas şərtlərindən biridir.